

УДК 378.016:781.62

DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-1-218-227

Спіліоті О. В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музичної педагогіки та хореографії
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Spilioti@i.ua
orcid.org/0000-0001-7976-5820

**ДІАГНОСТИКА СТАНУ СФОРМОВАНOSTI МУЗИЧНО-ІНТОНАЦІЙНОГО
МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

У статті розглядається питання музично-інтонаційного мислення як важливої складової професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, що забезпечує здатність до сприйняття, аналізу та інтерпретації музичних творів. Музично-інтонаційне мислення ґрунтується на вміннях усвідомлювати та використовувати музичні інтонації як засіб художнього вираження, що є основою творчої діяльності. У сучасному контексті модернізації освітнього процесу та інноваційних методів навчання, потреба у комплексному розвитку цих навичок стає особливо актуальною.

Стаття акцентує на необхідності науково обґрунтованої системи діагностики стану музично-інтонаційного мислення, яка б дозволила об'єктивно оцінювати рівень сформованості цього важливого аспекту професійної підготовки майбутніх педагогів. Відзначається, що сучасна система підготовки студентів до педагогічної діяльності вимагає не лише технічної майстерності, але й глибокого розуміння музичних процесів. Діагностика дозволяє виявляти індивідуальні особливості мислення студентів, що сприяє кращому налаштуванню навчального процесу та покращенню результатів навчання.

У статті представлено чітко визначені критерії для оцінки рівня музично-інтонаційного мислення. Вони включають мотиваційний, когнітивний, емоційно-аналітичний, операційний та креативний компоненти, кожен із яких супроводжується конкретними показниками для оцінювання. Для кожного з компонентів запропоновані методи діагностики: педагогічне спостереження, аналіз результатів музичної діяльності, тестування, колоквиуми, анкетування та творчі завдання.

На основі цих критеріїв автор пропонує діагностичні методи, що включають різні підходи для отримання максимально об'єктивних результатів. Зокрема, методи тестування та опитування дозволяють виявити рівень мотивації студентів, а також їхнє ставлення до музичної діяльності. Крім того, творчі завдання та аналіз творів допомагають виявити здатність студентів до теоретичного мислення та практичного застосування знань.

Ключові слова: музично-інтонаційного мислення, діагностика стану сформованості музично-інтонаційного мислення.

Постановка проблеми. Музично-інтонаційне мислення є важливою складовою професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, оскільки воно визначає здатність до сприйняття, аналізу та інтерпретації музичних творів. Це особливий вид мислення, який ґрунтується на здатності усвідомлювати та використовувати музичні інтонації як засіб художньо-естетичного впливу, що є основою музично-творчої діяльності. Формування музично-інтонаційного мислення є необхідною умовою для підготовки кваліфікованих педагогів, які спроможні передавати учням

музичні знання, формувати у них навички, розвивати художні здібності, створювати атмосферу естетичного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій У музичній педагогіці проблема формування музичного мислення була висвітлена в роботах таких дослідників, як В. Белобородова, Н. Гродзенська, О. Давидова, В. Шацька, Б. Яворський та інших. Вони вивчали методичні аспекти формування музичного сприйняття, рефлексії та творчих здібностей. Значний внесок у методіку розвитку музичного мислення внесли дослідження, що стосуються творчого мислення (Л. Виготський, О. Лук, А. Муха, В. Роменець та інші); формування музичного сприйняття (О. Ростовський, О. Рудницька); а також фахової підготовки музичних педагогів (Е. Абдуллін, О. Апраксина, А. Козир, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, О. Щолокова, В. Шульгіна та інші) [1; 2; 3; 4; 9].

Сьогодні, в умовах модернізації освітнього процесу та впровадження інноваційних методів навчання, зростає необхідність у комплексному підході до формування музичних здібностей учителів. Це вимагає не лише розвитку технічних і виконавських навичок, а й поглибленої роботи над мисленнєвими процесами, що забезпечують ефективне використання музично-інтонаційних ресурсів. У зв'язку з цим виникає потреба у науково обґрунтованій системі діагностики стану сформованості музично-інтонаційного мислення, яка дозволить визначити рівень підготовленості майбутніх педагогів та розробити рекомендації щодо вдосконалення навчального процесу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження діагностики стану сформованості музично-інтонаційного мислення зумовлена необхідністю підвищення якості підготовки майбутніх учителів музики в контексті сучасних вимог до освіти. Музично-інтонаційне мислення є однією з ключових умов успішної педагогічної діяльності, адже саме воно забезпечує здатність учителя розуміти музичний зміст творів, інтерпретувати їх і формувати в учнів естетичний смак та музичне мислення. Проте, недостатньо розроблена система оцінки цього аспекту професійної підготовки ускладнює об'єктивне визначення рівня сформованості музично-інтонаційних здібностей у студентів.

В умовах зростаючого інтересу до індивідуалізації навчання, діагностика стану музично-інтонаційного мислення дозволяє виявити індивідуальні особливості мислення студентів та спрямувати навчальний процес на подолання їхніх слабких сторін. Це робить можливим більш гнучкий підхід до викладання музичних дисциплін та забезпечує високу якість підготовки майбутніх учителів музики.

Мета статті. Метою статті є розробка та обґрунтування методики діагностики стану сформованості музично-інтонаційного мислення майбутніх учителів музики, що дозволить визначити рівень їхньої підготовки до професійної діяльності та сприятиме вдосконаленню навчально-виховного процесу в музично-педагогічних закладах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Вагоме місце у процесі становлення особистості майбутнього вчителя музики, посідає формування його музичного мислення, яке, будучи важливою складовою музичних здібностей, визначає успішність художнього пізнання, суттєво позначається на якості музично-творчої діяльності. Ступінь підготовленості вчителя до музично-освітньої роботи в школі характеризує рівень сформованості у нього музичного мислення, що виступає передумовою її ефективності.

Однією з найважливіших проблем у музичній педагогіці є формування музично-інтонаційного мислення [5].

Теоретичний аналіз сутності музично-інтонаційного мислення, його складових компонентів дозволив визначити критерії сформованості музично-інтонаційного мислення майбутніх учителів музики, а саме: *мотиваційний, когнітивний, емоційно-аналітичний, операційний, креативний*. Кожен із означених критеріїв включає показники, згідно яких можна об'єктивно діагностувати ступінь сформованості музично-інтонаційного мислення студентів (див.табл.1). На підставі визначених і обґрунтованих критеріїв (об'єктивних ознак) та їх показників необхідним стає проведення

діагностики стану сформованості музично-інтонаційного мислення у майбутніх учителів музики.

При діагностиці слід використовувати різні методи, які забезпечать об'єктивність та різнобічність результатів. Констатувальне дослідження ґрунтується на таких методах, як педагогічне спостереження, аналіз результатів різних видів музичної діяльності, вивчення навчальних програм, тестування, колоквиуми, вікторини, анкетування, опитування, застосування письмових творчих вправ.

Таблиця 1

Критерії та показники сформованості музично-інтонаційного мислення майбутніх учителів музики

Критерії	Показники
Мотиваційний (спонуки, які зумовлюють мисленнєву діяльність)	- інтерес до музичної діяльності; - потреба у самореалізації в музично-творчій діяльності; - ступінь отримання естетичного та творчого задоволення від музичної діяльності
Когнітивний (ступінь теоретичної обізнаності)	- ґрунтовність і гнучкість знань; - системність знань; - розуміння практичної значущості знань;
Емоційно-аналітичний (глибина осягнення й осмислення музики)	- активність музичного сприймання; - здатність до диференціації звукового потоку; - обсяг музично-інтонаційного тезаурусу.
Операційний (ступінь володіння мисленнєвими діями)	- уміння застосовувати операційні дії (порівняння, аналіз, синтез, абстракція, узагальнення, конкретизація); - здатність до усвідомлення жанрово-стильових особливостей творів; - уміння оперувати жанрово-стильовими інтонаціями.
Креативний (здатність до самостійності та творчої ініціативи)	- вербалізація слухових вражень і переживань; - критичність ставлення до творчої діяльності (продуктивної та репродуктивної); - активність музично-творчої діяльності на основі історико-теоретичних знань і виконавських умінь.

Діагностуючи рівень сформованості музично-інтонаційного мислення, ми пропонуємо підпорядкувати цей процес. Так, на першому етапі необхідно провести діагностику **мотиваційної** сфери музично-мисленнєвої діяльності. Для цього використовується метод педагогічного спостереження, тести, опитування та анкетування. Слід зазначити, що ці методи мають дещо ймовірнісний характер, оскільки не гарантують об'єктивних результатів діагностування. Складність полягає в тому, що деякі студенти, ухиляються від відповідей, невпевнені у своїх судженнях, відчувають психологічні бар'єри у спілкуванні тощо. Цей факт змушує розробити таку форму та зміст тестів, анкет і бесід, які б створювали для студентів комфортну ситуацію.

Для діагностики такого показника, як *інтерес до музичної діяльності*, застосовується тест, який складається з п'ятнадцяти запитань за відповідями «так», «ні», «невпевнений».

Тест-опитування.

Відповідь «так», «ні», «невпевнений».

Тематичне питання: **Я хочу займатися музикою тому що:**

	так	ні	невпевнений
1. Музика це смисл мого життя.			
2. Мені подобаються витвори мистецтв.			
3. Отримую задоволення від творчого процесу.			
4. Отримую задоволення від результату.			
5. Займаються мої друзі.			
6. Хочу стати відомим музикантом.			
7. Хочу отримати добре оплачувану роботу.			
8. Хочу пізнати все про музику.			
9. Цього захотіли мої батьки.			
10. Хочу реалізувати свої бажання			
11. Здатний тільки до музичної діяльності.			
12. Люблю активну творчу діяльність.			
13. Люблю брати участь у музичних заходах (концертах).			
14. Люблю колективну творчість (гра в оркестрах, ансамблях).			
15. Маю потребу навчати дітей музиці.			

Результати такого показника, як наявність естетичного та творчого задоволення у процесі музичної діяльності (розв'язання творчих завдань, які вимагають музично-інтонаційного мислення), можна вивести з попереднього тесту, проаналізувавши окремі питання під № 3, 4.

Досліджуючи ступінь **теоретичної обізнаності**, пропонується визначити спроможність студентів систематизувати знання, їх здатність виокремлювати головне та усвідомлювати логічні зв'язки. Засобом діагностування за цим критерієм стає спеціальна вправа – теоретичне завдання. Головною його умовою є розв'язання мажорного секстакорду в споріднених тональностях. Вирішення цього завдання здійснюється на підставі усвідомлення низки логічно пов'язаних знань, які підпорядковують структуру. Для того, щоб розв'язати мажорний секстакорд, студент повинен розробити послідовність дій: 1) уявити його як T 6, S 6, D 6, II 6, III 6, VII 6, та визначити тональності; 2) запропонувати оригінальні функціональні послідовності, доводячи секстакорд до тоніки; 3) застосувати складні альтеровані акорди. Отже, у процесі виконання цього завдання в свідомості студента вибудовується цілісна система теоретичних знань. Зазначимо, що кожна дія (їх три) оцінюється в 1 бал.

Діагностуючи ступінь **грунтовності і гнучкості знань** студентів ми радимо використати тести О. Щербініної, які включають завдання різного типу. Завдання розташовані за принципом ускладнення: підтвердити або спростувати відповідь; обрати правильну відповідь із запропонованих; систематизувати інформацію та встановити відповідність фактів; сформулювати правильну відповідь на запитання; виконати творче завдання [8].

Незважаючи на те, що цей збірник розрахований на студентів-піаністів, він містить загальні музично-теоретичні питання. Для перевірки теоретичних знань використовується, як обов'язкові, тест № 1 – 5, 7 (тести № 6, 8 – 10 додаткові). Питання № 26, № 27 кожного тесту мають творчий характер, тому необхідно їх застосувати для колективної дискусії.

Діагностування **розуміння практичної значущості знань** здійснюється за допомогою контрольного завдання. На першому етапі студентам пропонується вивчити невеликий твір та виконати його. На другому етапі необхідно ретельно проаналізувати його (структуру форми, музичний зміст), дібрати інформацію про композитора, що його надихнуло на написання цього твору та знову виконати його. Кінцевим етапом

контрольного завдання є усвідомлення того, наскільки глибшим стало їхнє виконання та змістовніше розкрито музичний образ твору. Характерним під час дослідження є порівняння якості першого та другого виконання.

Наступним етапом діагностики стає дослідження стану сформованості **емоційно-аналітичного компоненту** музично-інтонаційного мислення, який характеризує глибину сприймання музичного твору.

Ступінь активності музичного сприймання та здатність диференціювати звуковий потік діагностується шляхом виконання перевірного тесту, змістова частина якого полягає у правильному визначенні на слух характерних рис виразності твору, його структури. Студентам надаються наступні ознаки музичної композиції: жанр за первісними ознаками (пісня, марш, танець); склад викладу (поліфонічна, гомофонно-гармонічна), структура форми (від простої форми (період) – до складної (сонатна форма)); ладо-тональна сфера (мажор, мінор, тональна, атональна музика); принципи розвитку (повторення, варіювання, розробка, похідний контраст, контраст співставлення); темп, розмір. Зазначимо, що ми не вимагаємо деталізації визначення музичних елементів музики, глибокого аналізу тем та характеристики розвитку, оскільки умовою цієї діагностуючої вправи є одноразове прослуховування музичного твору.

Студентам пропонується шість музичних творів, різних за жанром і стилем: 1) Б. Барток. Концерт для оркестру, 4 ч. (Intermezzo interrotto: Allegretto); 2) М. Леонтович. «Щедрик»; 3) В. Моцарт. Соната A-dur, 1 ч.; 4) Ф. Шопен. Вальс cis-moll; 5) М. Скорик «Мелодія»; 6) Г. Малер. Адажіо із симфонії № 5. Відповіді заносяться до спеціально розробленої таблиці (див. табл. 2).

Методичним засобом діагностики обсягу музично-інтонаційного тезаурусу стає *музична вікторина*, яка проводиться у два етапи. У першій частині вікторини використовується матеріал, який входив до програм музично-історичних дисциплін музичних шкіл, та включає відгадування певного твору. У другій частині використовується невідомі твори тих самих композиторів. Головним завданням є визначити автора та жанр. Вікторина складається з 12-ти музичних творів композиторів різних епох та національних стилів. Результати вікторини оцінюються за 24 бальною системою, де кожна правильна відповідь оцінюється у два бали (принцип накопичування балів).

Таблиця 2

Контрольний тест на здатність до диференціації звукового потоку

Характерні риси виразності твору Запропоновані твори	Жанр за первісними ознаками (пісня, марш, танець).	Склад викладу (поліфонічна, гомофонно-гармонічна)	Структура форми (від простої форми (період) до складної (сонатна форма));	Ладо-тональна сфера (мажор, мінор, тональна, атональна музика)	Принципи розвитку (повторення, варіювання, розробка, похідний контраст, контраст співставлення)	Темп, розмір
1	2	3	4	5	6	7
Б. Барток. Концерт для оркестру, 4 ч.						

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7
(Intermezzo interrotto: Allegretto)						
М.Леонтович. «Щедрик»						
В.Моцарт. Соната A- dur, 1 ч.						
Ф.Шопен. Вальс cis- moll						
М.Скорик «Мелодія»						
Г.Малер. Адажіо з симфонії № 5						

Наступним етапом констатувального дослідження стає вивчення стану сформованості **операційного компоненту** музично-інтонаційного мислення студентів. Однією з форм експериментального дослідження є колоквиуми та спеціальні вправи. Змістова частина питань колоквиуму має жанрово-стильовий напрям. Перша частина опитувального етапу має бути письмова (низка музично-теоретичних, історичних питань, які пов'язані з жанровою та стильовою проблематикою), друга частина – усна, в якій студент повинен дати цілісний аналіз музичних творів. Прикладом може бути такі твори: прелюдії Й.С. Баха, Л. Ревуцького, В. Барвінського; Скерцо Й. С. Баха, Л. Бетховена, Ф. Шопена; 24 -й каприз Н. Паганіні; Варіації на тему Н. Паганіні Й. Брамса та варіації на тему Н. Паганіні В. Лютославського. До вимог входить аналіз 3-4 творів, знаходження стильових особливостей композитора (визначення інтонаційних особливостей музичної мови автора – мелодичний рисунок, гармонічні, ритмічні особливості, фактура тощо). Твори обов'язково прослуховуються з нотним текстом, завдяки чому слухові уявлення студентів підтримуються візуально. Головним завданням стає: порівняти стиль, музичне мовлення; зазначити, як жанр набуває нових рис у різні епохи та у конкретних композиторів (охарактеризувати динамічну зміну); якими музичними засобами автор користується, щоб підкреслити ці особливості [7].

Додатковою перевіркою має бути порівняння виконавських інтерпретацій одного й того ж музичного твору. Пропонується зосередитися на записах шести варіацій ор.32 (F-dur.) Л. Бетховена у виконанні Г. Гульда та В. Горовця, сонати № 1, ор.2 (f-moll.) у виконанні Д. Баренбойма, К. Аррау. Головним завданням стає визначення особливостей музичного інтонування цими виконавцями.

Відповіді студентів фіксуються за такими показниками: адекватне визначення стилю, усвідомлення жанрового розвитку та його зміни, визначення особливих засобів музичної виразності мови композитора оцінюється трьома балами; адекватні уявлення про жанр і стиль, визначення особливостей музичної мови окремих композиторів (наприклад: охарактеризувати два із трьох) – двома балами; часткове обґрунтування жанрово-стильових особливостей, специфіки музичної мови композиторів – один бал.

Для перевірки *здатності усвідомлювати жанрово-стильові особливості музичного твору* ми пропонуємо використати авторський фортепіанний цикл О. Спіліоті «Музичні портрети» [6]. Цикл складається із десяти творів, написаних у стилі Й.С. Баха, В. Моцарта, Л. Бетховена, Ф. Шопена, Р. Шумана, Ф. Ліста, К. Дебюссі, та ін. Завданням стає визначення композиторів, та у письмовій формі розкриття особливостей їхньої музичної мови.

Для діагностики *вміння оперувати жанрово-стильовими інтонаціями музичних творів*, нами розроблено спеціальне завдання під назвою «Жанрово-стильова мозаїка». Змістом цього завдання є низка музичних уривків (24 музичних уривків по 1-3 такти) різних за жанром та стилем. Головним завданням є правильно дібрати дані

музичні фрази, підпорядкувати їх так, щоб вийшла тема (зазначимо, що для цього використовуються відомі музичні теми) [5, с. 117].

Пристаючи до діагностики сформованості музично-інтонаційного мислення за **креативним** критерієм, ми надаємо відповідні методики опитування та творчих вправ. Зокрема, для перевірки *здатності до вербалізації слухових вражень та переживань* ми пропонуємо студентам написати анотацію до музичного твору. Це завдання має незвичайний характер, оскільки кожен студент повинен уявити себе критиком, який після відвідування концерту всі свої враження і думки опише у вигляді невеличкої статті до газети. Це завдання припускає активізацію не тільки аналітичних здібностей студентів, але й їх здатність до вільного літературного висловлювання.

Критичне ставлення до власної творчої діяльності діагностується такими методами: студентам надається завдання підготувати виконання будь-якого самостійно вивченого твору, публічно виконати його (наприклад, перед своїми одногрупниками) та дати собі письмову критичну оцінку. Далі інші учасники надають йому свою оцінку. Для цього студент отримує спеціальні бланки-анкети, де вони фіксують результат виконання за п'ятибальною системою. На останньому етапі ми порівнюємо схожість оцінок виконавця та слухачів.

Ступінь активності творчої діяльності на базі історичного кругозору та теоретичних знань визначається за допомогою загальних висновків щодо успішності навчання студентів, аналізу їх виконавської діяльності, опитувань викладачів.

На основі визначених критеріїв та результатів констатувального дослідження ступеня володіння операційними діями, здатності до самореалізації, глибини сприймання музики, ступеня музично-теоретичної обізнаності, здатності до самостійності та ініціативи творчої діяльності визначається загальна якісна характеристика основних рівнів сформованості музично-інтонаційного мислення студентів, яка оформлюється у відповідній таблиці (див. таблицю 3).

Так, на основі визначених критеріїв та результатів констатувального дослідження встановлюється загальна якісна характеристика основних рівнів сформованості музично-інтонаційного мислення майбутніх учителів музики.

Таблиця 3

Рівні сформованості музично-інтонаційного мислення майбутніх учителів (у %)

Критерії	Рівні		
	високий	середній	низький
Мотиваційний (спонуки, які зумовлюють мисленнєву діяльність)			
Когнітивний (ступінь теоретичної обізнаності)			
Емоційно-аналітичний (глибина осягнення й осмислення музики)			
Операційний (ступінь володіння мисленнєвими діями)			
Креативний (здатність до самостійності та творчої ініціативи)			
Середнє значення у %			

Високий рівень сформованості музично-інтонаційного мислення студентів характеризується: **а)** стійким інтересом до музичної діяльності; активною потребою у самореалізації в творчій діяльності; свідомим прагненням до отримання естетичного

задоволення від музично-творчої діяльності, професійного зростання; **б)** глибокою теоретичною обізнаністю, здатністю до систематизації знань, вмінням застосовувати набуті знання у практичній діяльності; **в)** активністю музичного сприймання; здатністю до диференціації звукового потоку; багатим асоціативним фондом; широким обсягом музично-інтонаційного тезаурусу; розвинутими музичними здібностями; **г)** високим ступенем володіння операційними вміннями; високим ступенем усвідомлення жанрово-стильових особливостей творів, умінням жанрово-стильової атрибуції; здатністю оперувати жанрово-стильовими інтонаціями у процесі виконавства та створення музики; **д)** здатністю до самостійної роботи над музичним твором, до самоконтролю, розвинутим образною уявою тощо; здатністю вербалізувати свої слухові враження та переживання; умінням критично ставиться до творчої діяльності, правильно оцінити як своє, так й чуже виконання; активною участю в колективній творчій діяльності.

Для середнього рівня властиві: **а)** помірний інтерес до музичної діяльності; ситуативна потреба у самореалізації в творчій діяльності; виражені гедоністичні нахили у музичній діяльності; зацікавленість у професійному зростанні; **б)** обмеженість музично-теоретичних знань; задовільний рівень ерудованості; часткове застосування набутих знань, навичок та умінь в практичній діяльності, **в)** окремі вияви активності у процесі музичного сприймання; невпевнена диференціація звукового потоку; достатній обсяг музично-інтонаційного тезаурусу; **г)** володіння операційними здібностями залежно від складності завдання; часткове усвідомлення жанрово-стильових особливостей музичного твору; оперування найпростішими жанрово-стильовими інтонаціями у процесі виконавства та композиції; **д)** часткова здатність до самостійної роботи у творчій діяльності, яка вимагає коригування з боку викладача; середня активність та увага у процесі самоконтролю під час гри на інструменті; не завжди переконлива вербалізація своїх вражень та переживань після сприймання музики; спроможність адекватно оцінити власне і чуже виконання; стримана активність у колективних творчих заходах.

Низький рівень: **а)** ситуативний інтерес до музичної діяльності; відсутність потреби у музично-творчій самореалізації; відсутність естетичного задоволення від музично-творчої діяльності; байдужість до власного професійного рівня; **б)** вузький обсяг музично-теоретичних знань; рівень ерудованості недостатній (інтелектуальна сфера не розвинута); неспроможність застосовувати набуті знання на практиці; **в)** пасивність у процесі сприймання музики; нездатність диференціювати звуковий матеріал; обмежений асоціативний фонд; мінімальний обсяг музично-інтонаційного тезаурусу, що може свідчити про слабку пам'ять; не розвинуті музичні здібності; **г)** відсутність вмінь аналізувати, порівнювати, конкретизувати особливості музичної мови; слабкий рівень жанрово-стильової атрибуції; неспроможність оперувати жанрово-стильовими інтонаціями у процесі виконавства та створення музики; **д)** не здатний самостійно розучити музичний твір, слабкі уміння самоконтролю, недостатньо розвинута образна уява; неспроможність вербалізувати свої враження після сприймання музичного твору; слабкі уміння критично ставиться до творчої діяльності; байдужий до творчих колективних заходів.

Висновки. Запропоновані методи діагностики, зокрема педагогічне спостереження, тестування та спеціалізовані вправи, дозволяють об'єктивно оцінити рівень підготовленості студентів до професійної діяльності. Крім того, важливо забезпечити комфортне середовище для проведення діагностики, яке допомагає знизити психологічні бар'єри.

Отримані результати дослідження підтверджують потребу впровадження науково-обґрунтованої системи діагностики стану сформованості музично-інтонаційного мислення, що дозволить не лише оцінити рівень підготовленості майбутніх учителів, а й розробити індивідуальні рекомендації для вдосконалення навчального процесу. Таким чином, виявлення та розвиток музично-інтонаційного мислення є основоположними елементами в підготовці висококваліфікованих вчителів музичного мистецтва, здатних успішно реалізувати естетичне виховання учнів і сприяти їх творчому розвитку.

Література

1. Афанасьєв Ю. Л., Джура Ф. О. Професійна підготовка музиканта: уроки Болеслава Яворського. Київ: ДАККіМ, 2009. 128 с.
2. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
3. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч.-метод. посіб. Київ: ІЗМН, 1997. 248 с.
4. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч.посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
5. Спіліоти О. В. Теорія і методика формування музично-інтонаційного мислення: навч.-метод. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 234 с.
6. Спіліоти О. В. Музичні портрети: цикл фортепіанних творів. Ніжин: Видавництво «Аспект-Поліграф», 2011. 24 с.
7. Шип С. В. Музична форма від звуку до стилю: навч. посіб. Київ: Заповід, 1998. 368 с.
8. Щербініна О. М. Основний музичний інструмент (фортепіано): збірник тестових завдань для студентів вищих навчальних закладів художньо-педагогічного профілю. – Ніжин: Видавництво НДУ імені М. Гоголя, 2009. 61 с.
9. Щолокова О. П. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя. Київ: ІЗМН, 1996. 170 с.

References

1. Afanasiev, Yu.L. & Dzhura, F.O. (2009). *Professional Training of a Musician: Lessons from Boleslav Yavorsky*. Kyiv: DAKKIM [in Ukrainian].
2. Padalka, H.M. (2008). *Pedagogy of Art (Theory and Methods of Teaching Artistic Disciplines)*. Kyiv: Education of Ukraine [in Ukrainian].
3. Rostovsky, O.Ya. (1997). *Pedagogy of Musical Perception: Teaching Methodological Manual*. Kyiv: IZMN [in Ukrainian].
4. Rudnytska, O.P. (2005). *Pedagogy: General and Artistic: Textbook*. Ternopil: Educational Book – Bohdan [in Ukrainian].
5. Spilioti, O.V. (2019). *Theory and Methods of Forming Musical-Intonational Thinking: Teaching Methodological Manual*. Nizhyn: Nizhyn State University named after M. Gogol [in Ukrainian].
6. Spilioti, O.V. (2011). *Musical Portraits: A Cycle of Piano Works*. Nizhyn: "Aspect-Polygraph Publishing House" [in Ukrainian].
7. Ship, S.V. (1998). *Musical Form: From Sound to Style: Textbook*. Kyiv: Zapovid [in Ukrainian].
8. Shcherbinina, O.M. (2009). *Main Musical Instrument (Piano): Collection of Test Tasks for Students of Higher Educational Institutions of Art-Pedagogical Profile*. Nizhyn: Nizhyn State University named after M. Gogol [in Ukrainian].
9. Shcholokova, O.P. (1996). *Basics of Professional Artistic-Aesthetic Training of Future Teachers*. Kyiv: IZMN [in Ukrainian].

Spilioti O.

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Music Education and Choreography
Nizhyn Mykola Gogol State University

DIAGNOSIS OF THE STATE OF FORMATION OF MUSICAL-INTONATIONAL THINKING IN FUTURE MUSIC TEACHERS

The article discusses the issue of musical-intonational thinking as an important component of the professional competence of future music teachers, which ensures their ability to perceive, analyze, and interpret musical works. Musical-intonational thinking is based on the skills to recognize and utilize musical intonations as a means of artistic

expression, forming the foundation of creative activity. In the modern context of educational process modernization and innovative teaching methods, the need for a comprehensive development of these skills becomes particularly relevant.

The article emphasizes the necessity of a scientifically grounded system for diagnosing the state of musical-intonational thinking, which would allow for an objective assessment of the development level of this important aspect of future teachers' professional training. It is noted that the contemporary system of preparing students for pedagogical activities requires not only technical proficiency but also a deep understanding of musical processes. Diagnosis helps to reveal individual thinking characteristics of students, contributing to better alignment of the educational process and improved learning outcomes.

The article presents clearly defined criteria for assessing the level of musical-intonational thinking. These criteria include motivational, cognitive, emotional-analytical, operational, and creative components, each accompanied by specific indicators for evaluation. For each component, diagnostic methods are proposed, including pedagogical observation, analysis of musical activity results, testing, colloquia, surveys, and creative tasks.

Based on these criteria, the author suggests diagnostic methods that encompass various approaches to obtain the most objective results. In particular, testing and survey methods help to identify students' motivation levels and their attitudes toward musical activities. Furthermore, creative tasks and analysis of works assist in revealing students' abilities for theoretical thinking and practical application of knowledge.

Key words: musical-intonational thinking, diagnosis of the state of formation of musical-intonational thinking.